

УДК 130.2/3:159.923

DOI <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2020-1-10>**Лопуга Ореста Іванівна**

кандидат філософських наук,

доцент кафедри культурології

факультету історії та філософії

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

вул. Дворянська 2, Одеса, Україна

ВПЛИВ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ДУХОВНУ КУЛЬТУРУ ОСОБИСТОСТІ

Розглянуто вплив соціокультурного середовища на особистість, особливо на молоде покоління, яке перебуває у процесі свого соціального й особистісного становлення. Зазначається, що в медіасоціальному просторі глобалізованого суспільства, де основою є інформація, яка не завжди є достовірною та визначеною, що виключає теоретичну пресупозицію як інструмент філософського спостереження, а також відсутність статусу домінування ціннісної парадигми, особистість орієнтована на переважання матеріальних цінностей над духовними.

Підкреслено, що матеріалістична спрямованість інтенцій цінностей особистості формує відповідний тип духовної культури, у якій переважає цінність матеріального споживання та життєвого успіху, високі духовні цінності водночас залишаються незадіяними.

Визначено основні позитивні та негативні сторони впливу соціокультурного середовища на особистість. Розширення за соціально-економічними показниками, поширення серед молоді девіантної поведінки є саме показником економічної кризи. Автор доводить, що не тільки соціально-економічна нестабільність впливає на морально-духовний стан особистості, бо подолати бездуховність можна не тільки матеріальним забезпеченням, а вихованням особистості на духовно-моральних засадах, адже тільки за таких умов можливий перехід до інноваційної людини, яка здатна усвідомити життя заради загальнолюдських цінностей.

Зазначено, що в молоді виникають значні складнощі у встановленні когерентності між власним духовним світом та соціокультурним оточенням, а це є основою виникнення дискомфорту особистості з домінуванням амбівалентності. Соціально-культурне середовище найбільш вірогідним у духовному напрямі формує соціально інертного індивіда, схильного не до конструктивної комунікації, а до конфліктності чи до конформізму й соціальної апатії.

Констатовано, що відхід від традиційних норм духовної культури є однією із причин її ціннісної дезорієнтації, бо духовно-моральна традиція визначає основний зміст культури як середовища соціалізації особистості.

Проаналізовано ціннісний світ молоді, у якому переважають цінності мікрорівня перед сферами суспільного, національного. Водночас з'ясовано, що сучасна молодь вирішує основні екзистенціальні питання людського існування відповідно до матеріальних і утилітарних потреб індивіда, що призводить до тотального руйнування духовної сфери молоді людини.

Доводиться, що розмитість і суперечливість ціннісних орієнтацій сучасної молоді пояснюється кризою духовності в українському соціумі, заповнення вакууму в духовно-моральній сфері масовою культурою, яка спрощує уявлення й абстрагує від традиційних уявлень, деструктивно впливає на особистість.

Ключові слова: духовність, культура, молодь, особистість, медіасоціальний простір, теоретична пресупозиція, масова культура, інноваційна людина, суспільство, ціннісні орієнтації.

Вступ. Соціокультурні трансформації у світі та в Україні викликають необхідність перегляду традиційних підходів до соціалізації особистості, особливо молоді, які значною мірою не відповідають новим реаліям суспільного життя. Натепер пріоритетна роль духовної культури в розвитку людини та виживанні цивілізації є загальноновизнаною, оскільки саме перебудова суспільства на засадах загальнолюдських духовних цінностей розглядається не лише як основна передумова вирішення глобальних проблем постіндустріальної цивілізації, а й як основа забезпечення людиновимірності життєдіяльності суспільства.

Актуальність теми дослідження зумовлюється насамперед тим, що духовна сфера сучасного українського суспільства є джерелом соціальних і культурних ризиків для розвитку людини і країни, а наявні практики виховного впливу на молоде покоління демонструють свою неефективність через ігнорування її буттєвої складової частини.

Мета та завдання роботи – проаналізувати вплив сучасного соціокультурного середовища на духовну культуру особистості.

Методи дослідження. У контексті соціокультурної детермінованості духовної культури молоді найбільше значення має використання соціокультурного підходу, досить добре розробленого у вітчизняній літературі. У межах цього підходу відкриваються можливості аналізу досліджуваного феномену як результату й одного з атрибутів соціокультурних взаємодій у суспільстві. Відповідно духовна культура молоді постає як результат взаємодії соціальних агентів та чинників, що акцентує саме соціальну атрибутивність духовних цінностей, які становлять основу духовної культури. Саме соціокультурний підхід дозволяє найбільш предметно виокремити соціально-філософську предметність духовної культури, зокрема і на особистісному рівні.

Результати. Сучасний глобальний світ репрезентує тотальне впровадження віртуальних технологій, які сприяють інформаційній насиченості, перцептивному аспекту спілкування, зрівнюють часові та просторові межі комунікативного обміну та детерміновані новими ціннісними орієнтаціями людини. Потік різноманітної культурно-ціннісної інформації в електронному медійно-соціальному просторі – це основний чинник формування духовної культури молоді. «Сучасні електронні технології сприяють радикальному індивідуалізму, змінюють систему цінностей, які, у свою чергу, змінюють природу суспільства з урахуванням процесу зміни поколінь» [1, с. 162].

Ціннісно-значеннєві орієнтації особистості проявляються, закріплюються й коректуються саме на етапі її становлення як соціального суб'єкта, тому процеси їх формування та процес соціалізації є взаємодетермінованими. «Молодіжний вік – це час завершення соціалізації, остаточного формування цінностей, особистісних настанов, потреб і переваг, які в комплексі формують активного соціального суб'єкта. Тому важливим вважається зміст і якість цінностей і зразків поведінки, засвоєваних молодими людьми» [1, с. 161].

Зрозуміло, що цей вплив є особливо ефективним в умовах дії на людину, що перебуває у процесі свого соціального й особистісного становлення. Медіакультурний вплив глобалізованого суспільства, у якому затверджена як стрижневу основу інформацію і відсутність панівного статусу ціннісної парадигми, орієнтує населення до матеріально-цивілізаційних чинників, із чого випливає і пріоритет матеріальних цінностей над духовними в медійно-інформаційному просторі, у який занурена особистість, що соціалізується. Інформація в контексті трендової, рекламно-споживацької суті найчастіше не є достовірною та визначеною, що виключає теоретичну пресупозицію як інструмент філософського спостереження. Отже, втрата загального пресупозиційного фонду, без якого у процесі соціальної взаємодії особистості ускладнено або і зовсім неможливо конструювати свою думку, світогляд, самосвідомість на засадах *стосовно людської субстанціональності і духовності*. Дослідники зазначають, що «наявні в наш час можливості, які особистість використовує у своєму розвитку й самовдосконаленні, не завжди виявляються корисними для її духовної сфери, а часом і зовсім ведуть до втрати «людського в людині». Підсумком ситуації, що склалася, стала дезорієнтація сучасної молоді: у значній частині молодого покоління перекручені або зовсім відсутні основні уявлення про ті цінності, які становлять ядро моральності особистості» [2, с. 25].

Поширення низькопробної масової культури, споживацького та дозвільного способу життя, безвідповідальності й уседозволеності впливає на формування духовної культури сучасної молоді, що може призвести до негативних і необоротних наслідків для майбутнього нашого суспільства. Зокрема, у духовному відношенні йдеться про «повне знеособлювання молодого покоління, яке в майбутньому не зможе самостійно оцінювати те, що відбувається навколо».

Російський дослідник М.Є. Покровський характеризує ціннісні орієнтації молодого покоління і говорить про формування по суті нової спільноти, яка орієнтована на матеріальне спо-

живання. Для цієї нової спільноти характерні такі риси, як постійне звуження поля соціального інтересу, перетворення людей на «площинні фігури» без глибокої духовно-моральної складової частини, культурна всеїдність, підпорядкування світу «симулякрів» і штучних міфологем як наслідок віртуалізації культурної сфери [3, с. 89].

Матеріалістична спрямованість інтенцій ціннісного розвитку особистості формує і відповідний тип духовної культури, у якій превалює цінність матеріального споживання та життєвого успіху, необхідного для отримання ресурсів для цього споживання. Високі духовні цінності водночас залишаються незадіяними, що і є основною соціокультурною детермінантою бездуховності молоді ХХІ ст.

Про сучасну молодь можна почути різні думки і судження, вона є предметом дискусій і суперечок. Одні дослідники підкреслюють її позитивні сторони, вказують на інтелектуальність, досвідченість, широкий діапазон інтересів. Інші вказують на душевну кризу, великий раціоналізм і утилітаризм, жорстокість, бездуховність, безвідповідальність. Так, можна погодитись з одними й іншими дослідниками. Молодь не вірить, що здатна якимось чином вплинути на ухвалення рішень, які пов'язані із життям рідного району, міста, держави. На жаль, не вистачає заінтересованості, здорового патріотизму. Багато дослідників вказують на інфантилізм молоді як характерну проблему нашого століття, яка породжує правопорушення, злочинність, алкоголізм, наркоманію. Нині декілька мільйонів молодих людей живуть із ВІЛ / СНІДом. Проблема наркоманії, алкоголізму і смертності дуже гостра сьогодні, багато молоді покинуло Батьківщину в пошуках роботи, багато молодих дівчат (жінок) вивезені в сексуальне рабство. Погіршення умов життя, руйнування інфраструктури, зменшення внутрішнього валового продукту тощо ведуть до росту емоційних перевантажень, суперечностей у сім'ї, аморальної поведінки, дитячої безпритульності, злочинності.

Дуже вдало Б.О. Ручкін вказав на тенденцію розширення процесу десоціалізації та маргіналізації молоді в пострадянський період, а також на «шар маргіналів, що зростає, які перетворюються на люмпенізований шар (бідні, волоцюги, бомжі й інші). Ряди нижчого класу активно поповнюються із шарів інтелігенції і службовців. До кожної соціальної групи більшою чи меншою мірою належить молодь <...> Вони мають соціальні ознаки різних спільнот і розрізняються за матеріальними можливостями, ціннісними орієнтаціями, способом та стилем життя. Аналіз показує, що важливою характеристикою сучасної молоді є збільшене розшарування за соціально-економічними показниками. <...> Збільшується кількість молодих людей, які ведуть асоціальний, аморальний спосіб життя. Через різні причини і різною мірою до них належать: інваліди, алкоголіки, волоцюги, «професійні бідні», особи, які відбували покарання у виправно-трудових закладах. <...> Проходить люмпенізація і криміналізація молоді» [4, с. 91, 92].

Поширення серед молоді девіантної поведінки є саме показником економічної кризи.

Розшарування за соціально-економічними показниками, упровадження в соціальне життя інформаційних технологій тощо – усе це сформувало інше бачення світу, інше споглядання і новий тип особистості, який вирізняється загубленістю соціальних орієнтацій, відсутністю глибоких ідейних мотивацій, невпевненістю в завтрашньому дні, основна їхня ціль – виживання будь-яким способом, а матеріальні блага стали основними в регламентації соціальних відносин, що детермінує низький рівень соціальної захищеності цих людей і відсутність соціальних гарантій. Цей тип особистості глобального світу описав британський професор Гай Стендінг у роботі «Прекаріат: новий небезпечний клас», де описує зародження і розвиток у сучасному світі нового соціального класу «прекаріату». Походить це слово від англійського “precarious”, що означає «нестійкий», «нестабільний». Як пише Гай Стендінг, «прекаріат не відчуває себе частиною солідарного трудового співтовариства. Від цього посилюється відчуженість і невпевненість у тому, що треба робити. Дії і настрої цих людей через невизначеності скочуються до безпринципності. Над їхніми вчинками не маячить «тінь майбутнього», що дозволяє усвідомити, що все, що вони говорять, роблять або відчувають сьогодні, позначиться на їхніх довгострокових відносинах. Прекаріат розуміє, що в усього, що він робить зараз, немає

ніякої проєкції на майбутнє, як немає і самого майбутнього. Він не здивується, якщо завтра виявиться «без діл», і, хтозна, може, це не так вже й погано, якщо трапиться інша робота або поманить черговий проєкт?» [5, с. 29–30]. У цьому типі особистості більшість дослідників помічають реальну загрозу у світовому масштабі. У нашій країні цей клас дедалі активніше набирає обертів і зростає, бо більшість людей стають соціально незахищеними, відчувають хиткість становища в соціумі, особливо молоде покоління, яке нині потерпає від наслідків криміналізації, безробіття, недостатньої правової захищеності. До речі, Г. Стендінг зауважив, що молодь як ядро прекаріату «поведе його на боротьбу за достойне майбутнє» [5, с. 121].

Але не потрібно звинувачувати тільки соціально-економічну нестабільність, бо покращення матеріального стану як в суспільстві, так і в сім'ї автоматично не підвищить морально-духовний стан людини. Подолати бездуховність не можна тільки матеріальним забезпеченням, для цього потрібно багато чинників, одним із головних є виховання особистості на духовно-моральних засадах, за яких людина здатна вийти за межі вітальних проблем, усвідомити сенс свого існування, тобто самореалізуватися, щоб вибудувати свою дорогу та стратегію екзистенційного проєкту. Адже тільки за таких умов можливий перехід до інноваційної людини, яка здатна усвідомити життя заради загальнолюдських цінностей.

Отже, по-перше, економічна криза, яка охопила не тільки наше суспільство, а й цілий світ, суттєво впливає на особистість, особливо на молодь.

По-друге, ще одна проблема, яка впливає на її формування: останні кілька років українська молодь масово і цілеспрямовано отруюється слабоалкогольними напоями і тютюном, модифікованими продуктами тощо, усе це веде до фатальних наслідків людство.

По-третє, нинішня система влади не має чіткої програми щодо підтримки молоді, на державному рівні ідуть розробки та втілюються безліч програм, які не дають ефективних змін. Натепер у молоді не має ніякої перспективи, вона відчуває свою неповноцінність. У неї не має можливості заробляти гроші, хоча бажання в молоді велике, адже вона сповнена сил та енергії, бо рівень зарплати в нашій країні розраховано так, щоб ледве вистачало лише на їжу й одяг. Кожна молода людина знає, що вона працюватиме все життя, але все одно не купить собі квартири чи достойної машини, не зможе поїхати десь у подорож на відпочинок за кордон, якщо не переступить закон.

По-четверте, засоби масової інформації дають спотворену картину світу, диктують визначені модою стереотипи, шаблони, які деякою мірою є аморальними, спрямовані на дезорієнтацію молоді, на її духовне розкладання.

По-п'яте, традиції України відійшли в минуле, а народна творчість стала раритетом. Також відійшли теми національного самовдосконалення і патріотизму, а патріотизм був завжди рушійною силою у становленні держави, він виводить націю на якісно новий рівень розвитку і формує її. Молодь мало знає про історію свого народу, культуру, звичаї, обряди. Адже без знання свого минулого ми не побудуємо яскраве майбутнє, тільки на міфології та на усній народній творчості можна відродити духовність. Знищення традицій і забуття народної культури, неусвідомлення їхнього глибинного смислу та значення завжди ототожнювалося із занепадом нації. Сучасні вчені стверджують, що у XXI ст. основне протистояння буде не в економічній сфері, а в культурній.

По-шосте, низька моральність, бездуховність, відсутність культури все більше утверджується як норма повсякденного життя. Боротьба за виживання стає критерієм багатьох молодих людей. Молодь розуміє, що надіятися потрібно тільки на самого себе, тому росте недовіра до органів державної влади, судової влади, правоохоронних органів.

Проблема виживання стала основною в нашому просякнутому парадоксами і кризовими явищами суспільстві, а особливо для молодого покоління. «У свідомості і поведінці молоді посилюється прагматизм, прагнення до матеріального добробуту, орієнтація на підприємництво. Культ грошей піднявся на перше місце в ієрархії ціннісних орієнтацій у значній частини молоді, що відбило як особливості часу, так і різне розуміння життєвих перспектив молодими людьми: гроші виступають як умова задоволення потреб не тільки в розвагах, але і в ду-

ховному зростанні, саморозвитку. Має значення комерціалізація сфери молодіжного дозвілля, туризму, спорту, яка все менш доступна для середньо- і малозабезпечених молодих людей, молодих сімей. Цим скорочуються можливості для засвоєння світу у формі гри, самодіяльного мистецтва, подорожі тощо. Долаючи ці перешкоди, молодь у значній своїй частині прагне до самозабезпечення» [6, с. 31].

У зв'язку із самозабезпеченням особистості освіта стала пріоритетною життєвою цінністю, головним критерієм не тільки для інтелектуального розвитку, щоби стверджувати особисту професійність, упевнено йти по життю з вибраною метою, а також як досягнення успіху, здобуття престижної професії, забезпечення матеріально себе в майбутньому.

Найвні дослідження фіксують відірваність шкал цінностей та оцінок соціально-психологічного поля молоді особистості від процесів соціальної взаємодії, результатом чого під час формування власних уявлень про навколишній світ у неї виникають розбіжності в їх тлумаченні. Унаслідок цього в молоді виникають значні складнощі у встановленні когерентності між власним духовним світом та соціокультурним оточенням, а це є основою виникнення дискомфорту особистості з домінуванням амбівалентності. Невпевненість у власних можливостях щодо орієнтації в навколишньому світі сприяє деструктивним формам самоствердження у вигляді самоізоляції чи схильності до маніпулювання. У результаті цього найбільш вірогідним напрямом духовного розвитку особистості є формування соціально інертного індивіда, схильного не до конструктивної комунікації, а до конфліктності чи конформізму й соціальної апатії.

Так, вітчизняна дослідниця В.С. Чопей вказує на те, що цінності сучасної молоді є вкрай раціональними і прагматичними, а молоде покоління є егоїстичним і цинічним. Водночас вона вказує на такі позитивні його риси, як активність, ініціативність, креативність, орієнтація на власні сили, звільнення від ідеологічних та морально-нормативних умовностей тощо. Такі якості молоді є результатом стихійного впливу соціокультурного оточення на процес її соціалізації. Динамічність ціннісних орієнтацій молоді зумовлена її проміжним становищем як водночас пасивним об'єктом соціального впливу й активним суб'єктом соціальної дії. Проте домінує все ж тенденція до відсутності власної відповідальності за утвердження нових соціальних відносин [7, с. 14].

У процесі характеристики особливостей духовно-ціннісних орієнтацій молоді України варто звернути увагу на такі риси, як жорстка соціальна детермінованість світоглядних орієнтацій, відсутність персональної автономії у вигляді підпорядкування вищих духовних цінностей утилітарним соціальним цінностям, неспроможність розмежувати соціальне та духовно-моральне, відсутність інтегруючого в духовний світ особистості ціннісного орієнтира, фрагментарність та ціннісна різнополярність у відображенні світу, перформенсне сприйняття власного буття, матеріалістичність цілей та інтересів тощо.

Дослідження вітчизняних фахівців показують, що серед найбільш важливих загальнолюдських цінностей українська молодь визначила такі, як любов, доброта, взаємодопомога, гуманізм, дружба, сім'я, життя, здоров'я, мораль, відданість, відвертість, мудрість, взаєморозуміння, авторитет у суспільстві, чесність, порядність. Серед національних цінностей домінують такі пріоритети, як культура, мова, традиції, пам'ятки української культури, релігія, справедливість, свобода, територія, історія, діловитість. Однак водночас дослідники зазначають, що емпіричне дослідження духовних цінностей української молоді є досить складним, оскільки навіть її освічені представники (студенти) ставлять на один рівень і цінності, і почуття, і риси характеру особистості. Також неодноразово відзначається, що представники молодого покоління не можуть визначити для себе пріоритетні цінності як зразки духовного розвитку [8, с. 13, 14].

Українські дослідники вказують на такі негативні складові частини сучасної системи цінностей молоді, як байдужість, пасивність, відчуження, прагматизм і зорієнтованість на власні інтереси, слабка зацікавленість у суспільних справах, низький рівень соціальної солідарності тощо [9, с. 3]. Аналіз ціннісного світу молоді свідчить, що сучасне молоде покоління віддає перевагу саме цінностям мікрорівня перед сферами суспільного, національного. У суспільному житті ж виявляється тенденція прагнення успіху, здобуття авторитету, позицій лідерства,

значною мірою егоцентричні орієнтації. Прагматичні орієнтації у свідомості української молоді більшою мірою пов'язані з можливостями досягти успіху, зробити кар'єру, отримати гарну освіту [10, с. 47].

Як вказують вітчизняні дослідники, «інтереси, потреби та запити молоді особи суттєво випереджують пропонований соціальними інститутами рівень функціонування офіційно затверджених етично-нормативних моделей, норм, стандартів і стереотипів пізнання, спілкування та духовно-творчої діяльності» [11, с. 19]. Дослідник молодіжного середовища В.Є. Семенов наголошує, що «головною перепоною в реалізації суспільного виховання молоді в даний час є суперечність між його просоціальним, моральним характером і антисоціальними, аморальними умовами вітчизняних нецивілізованих ринка, інфраструктури дозвілля і ЗМІ» [12, с. 42].

Це є результатом невідповідності духовного виробництва та репрезентації морально-етичних цінностей соціокультурним характеристикам української молоді. У відповідь на це в молодіжному середовищі набувають поширення тенденції маргінальності у сфері духовної культури. Проявом цього можна вважати відчуження від духовних цінностей старшого покоління (аж до цілковитого ціннісного нігілізму) та прийняття цінностей інших культур українською молодіжною субкультурою на рівні досить бездуховної та низькохудожньої масової культури.

Відхід від традиційних форм духовної культури, характерний для сучасної молоді, є однією із причин її ціннісної дезорієнтації. Адже традицію визначають як «фундаментальну антропологічну якість людини, народу, соціуму», «об'єктивний закон історичного самовизначення народу, <...> тому що саме у традиції відображені об'єктивний зміст і границі розгортання в історії національного духу» [13, с. 55]. Духовно-моральна традиція визначає основний зміст культури як середовища соціалізації молодого покоління, по суті, національну онтологію цього процесу. Становлення духовної культури молоді неможливе без визначення себе як частини свого народу, своєї культури, оскільки національно-культурні традиції є глибинною основою всього розмаїття напрямів і форм вітчизняної культури загалом. Саме відірваність від національно-духовних цінностей зумовлює ситуацію, коли молодь не може відрізнити справжні духовно-моральні цінності від уявних і стає беззахисною перед деструктивним впливом масової культури. Перебування молоді людини в сучасному соціокультурному просторі, який зорієнтований на матеріальні цінності, приводить до того, що процеси її соціалізації, зокрема й освітньо-виховний вплив, втрачають духовне значення, що ставить під загрозу цілісність особистості, яка формується.

Висновки. У результаті проведеного аналізу можна зробити деякі висновки. Вплив сучасного соціокультурного середовища на духовну культуру молоді проявляється передусім як вплив на процес становлення внутрішніх цінностей молодого покоління. Одним з аспектів глобалізаційних процесів є руйнування духовно-моральних цінностей, що розглядається як закономірний процес формування постіндустріального суспільства, одним із вимірів якого є вихід за межі традиційних цінностей. Водночас з'ясовано, що сучасна молодь вирішує основні екзистенціальні питання людського існування відповідно до матеріальних і утилітарних потреб індивіда, що призводить до тотального руйнування духовної сфери молоді людини. Наявні дослідження фіксують матеріалістичну спрямованість інтенцій ціннісного розвитку особистості, відірваність від високих духовних цінностей, сенсожиттєву дезорієнтацію з домінуванням амбівалентності. Це є результатом невідповідності духовного виробництва та репрезентації морально-етичних цінностей соціокультурним характеристикам української молоді. В основі розвитку суспільства відсутня система чітко сформованих і артикульованих цінностей, які могли б стати основою формування духовної культури молоді.

Список використаних джерел

1. Косинцева Т.Д. Культурные традиции и новации в социальном становлении студенческой молодежи. *Путь науки*. 2015. № 1 (11). С. 161–164.
2. Гальцова Е.С. Проблемы духовно-нравственного воспитания личности в современной России. *Вестник Православного Свято-Тихоновского гуманитарного университета. Серия 4 «Педагогика. Психология»*. 2014. № 1 (32). С. 25–32.

3. Сумерки глобализации: Настольная книга антиглобалиста / сост. А.Ю. Ашкерова. Москва : ООО «Издательство АСТ» ; ЗАО НПП «Ермак», 2004. 348 с.
4. Ручкин Б.А. Молодежь и становление новой России. *Социс.* 1998. № 5. С. 90–98.
5. Стендінг Г. Прекарият : новий небезпечний клас. Пер. з англ. Н.В. Усова. Москва : Ад Маргинем Прес, 2014. 328 с.
6. Луков В.А. Проблема обобщающих оценок положения молодежи. *Социс.* 1998. № 8. С. 27–36.
7. Чопей В. С. Соціологічний портрет сучасного студента: основні тенденції розвитку : автореф. дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04. Київ, 2010. 17 с.
8. Долженко В.О. Виховання духовних цінностей у студентської молоді в полікультурному просторі : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Луганськ, 2006. 20 с.
9. Ткачук І.О. Формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді у трансформаційному суспільстві : автореф. дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.10. Київ, 2010. 18 с.
10. Балакірева О.М., Дудар Н.П. Ціннісні орієнтації молодого покоління. *Молодь України у дзеркалі соціології.* Київ : УІСД, 2001. 210 с.
11. Вербець В.В. Теоретико-методологічні засади формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді : автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.01. Київ, 2005. 40 с.
12. Семенов В.Е. Ценностные ориентации современной молодежи. *Социологические исследования.* 2007. № 4 (276). С. 37–43.
13. Даминдарова Ф.В., Исмагилова Г.Ш. Проблемы актуализации духовно-нравственных традиций в сфере культуры и образования. *Власть.* 2011. № 4. С. 55–57.

References

1. Kosinceva T.D. (2015). *Kul'turnye tradicii i novacii v social'nom stanovlenii studencheskoj molodezhi [Cultural traditions and innovations in the social formation of student youth]. Put' nauki.* № 1 (11). S. 161–164. [in Russian].
2. Gal'cova E.S. (2014). Problemy duhovno-nravstvennogo vospitaniya lichnosti v sovremennoj Rossii [*Problems of spiritual and moral education of the individual in modern Russia*]. Vestnik Pravoslavnogo Svjato-Tihonovskogo gumanitarnogo universiteta. Serija 4: Pedagogika. Psihologija. № 1 (32). S. 25–32. [in Russian].
3. *Sumerki globalizacii: nastol'naja kniga antiglobalista [The Twilight of Globalization: an Antiglobalist Handbook].* Sostavitel' sbornika k. f. n. A.Ju. Ashkerov. M.: ООО "Izdatel'stvo AST" : ZAO NPP "Ermak", 2004. 348 s. [in Russian].
4. Ruchkin B.A. (1998). *Molodezh' i stanovlenie novoj Rossii [Youth and the formation of a new Russia]. Socis.* № 5. S. 90–98. [in Russian].
5. Stjending G. (2014). *Prekariat: novyj opasnyj klass [Precarity: new dangerous class];* [Per. z angl. N. Usova]. M.: Ad Marginem Press. 328 s. [in Russian].
6. Lukov V.A. (1998). *Problema obobshhajushhih ocenok polozhenija molodezhi [The problem of generalizing assessments of the situation of youth]. Socis.* № 8. S. 27–36. [in Russian].
7. Chopei V.S. (2010). *Sotsiologichnyi portret suchasnoho studenta: osnovni tendentsii rozvytku: [Sociological portrait of a bitty student: main trends in development]:* avtoref. dys. ... kand. sotsiol. nauk : 22.00.04. V.S. Chopei ; Nats. ped. un-t im. M.P. Drahomanova. K. 17 s. [in Ukrainian].
8. Dolzhenko V.O. (2006). *Vykhovannia dukhovnykh tsinnostei u studentskoi molodi v polikulturnomu prostori: [Vikhovannya of spiritual values among student youth in the multicultural space]:* Avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.07; Skhidnoukr. nats. un-t im. V. Dalia. Luhansk. 20 s. [in Ukrainian].
9. Tkachuk I.O. (2010). *Formuvannia dukhovno-tvorchoho potentsialu studentskoi molodi v transformatsiinomu suspilstvi: [Formation of the spiritual and creative potential of student youth in the transformational support]:* avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk : 09.00.10. I. O. Tkachuk ; Nats. ped. un-t im. M.P. Drahomanova. K.. 18 s. [in Ukrainian].
10. Balakirieva O. (2001). *Tsinnisni oriientatsii molodoho pokolinnia [Cinnisni organization of the young generation].* O. Balakirieva, N. Dudar. Molod Ukrainy u dzerkali sotsiologii. K.: UISD. 210 s. [in Ukrainian].
11. Verbets V.V. (2005). *Teoretyko-metodologichni zasady formuvannia dukhovno-tvorchoho potentsialu studentskoi molodi: [Theoretical and methodological ambushes the formulation of*

the spiritual and creative potential of student youth:] avtoref. dys... d-ra ped. Nauk: 13.00.01. V.V. Verbets ; Nats. ped. un-t im. M.P. Drahomanova. K. 40 s. [in Ukrainian].

12. Semenov V.E. (2007). *Cennostnye orientacii sovremennoj molodezhi [Value orientations of modern youth]*. Sociologicheskie issledovaniya. № 4 (276). S. 37–43. [in Russian].

13. Damindarova F.V. (2011). *Problemy aktualizacii duhovno-nravstvennyh tradicij v sfere kul'tury i obrazovanija [Problems of actualization of spiritual and moral traditions in the field of culture and education]*. F.V. Damindarova, G.Sh. Ismagilova. Vlast'. № 4. S. 55–57. [in Russian].

Lopuha Oresta Ivanivna

Ph. D. in Philosophy,

Associate Professor at the Department of Cultural Studies

of the Faculty of History and Philosophy

Odessa I.I. Mechnikov National University

2, Dvoryanskaya str., Odesa, Ukraine

THE INFLUENCE OF MODERN SOCIO-CULTURAL ENVIRONMENT ON THE SPIRITUAL CULTURE OF PERSONALITY

The impact of the socio-cultural environment on the personality, especially of the young generation, undergoing social and personal formation, to be analyzed. One notices the globalized media and social space, which is shaped by unverified information that prevents theoretical presupposition. The lack of a dominant status in society for the value paradigm drives the personality towards material values – “one’s own” values, not spiritual ones.

It is emphasized that the materialistic orientation of intentions, values, and personality shapes the proper type of spiritual culture dominated by the value of material consumption and life success, while high spiritual values remain inactive.

The main positive and negative aspects of the influence of the socio-cultural environment on personality were identified. Stratification according to socio-economic indicators and the spread of deviant behavior among young people are symptoms of a moral and economic crisis at the same time.

It is argued that it is not only socio-economic instability that affects the moral and spiritual state of an individual. Material support and upbringing the personality on a spiritual and moral basis create the conditions necessary to create an innovative personality capable of self-realization based on universal values.

It is pointed out that young people have great difficulties in establishing cohesion between their own spiritual world and the socio-cultural environment, which contributes to the emergence of personality discomfort with the predominance of ambivalence.

The socio-cultural environment is the factor that most influences the formation of a socially indifferent personality, prone not only to non-constructive communication, but also to conflict, conformism or social apathy.

It is argued that deviation from the traditional norms of spiritual culture contributes to the confusion of its values, because the spiritual-moral tradition determines the basic content of culture as an environment for the socialization of personality.

The world of youth values, in which the values of the micro level prevail over the social and national sphere, to be analyzed. It has been found that modern youth solve basic existential problems in accordance with the material and functional needs of the individual, which leads to the complete destruction of the spiritual sphere of the young person.

It has been proved that the vagueness and contradiction in the orientation of values of contemporary youth can be explained by the crisis of spirituality in Ukrainian society, which fills the void in the spiritual and moral sphere with mass culture, abstracting from traditional ideas and having a destructive effect on the individual.

Key words: spirituality, culture, youth, personality, media and social space, information, theoretical presupposition, mass culture, innovative person, society, value orientation.